

9.13. Haydarpaşa Garı ve Liman Alanı

2004 yılından bu yana devam eden Haydarpaşa Garı, Limanı ve çevresinin dönüştürülmesine yönelik rant projesi ile ilgili planlama çalışmaları bu dönemde de giderek artmış ve Haydarpaşa Merkez Tren Garı ile yakın çevresini kapsayan yaklaşık 1.300.000 m² alan, yalnızlaştırılma, unutturulma çabaları ile çeşitli karar aşamalarından geçmiştir.

Bu aşamaların en önemlilerinden biri adı geçen alanın,

- Özelleştirme İdaresine devredilmesi için alınan TCDD Yönetim Kurulu kararı,
- Marmaray güzergâhında yapılacak iyileştirilme bahane edilerek, Anadolu'ya açılan kapı konumundaki Haydarpaşa'dan çıkacak ya da Haydarpaşa'ya gelecek ana hat yolcu trenlerinin artık Haydarpaşa'ya uğramaması kararı,
- Gün içerisinde yoğun olarak kullanılan ve ucuz ulaşım hakkı olan Gebze-Haydarpaşa banliyö trenlerinin de yine Marmaray Projesi bahanesi ile hattın iyileştirileceği söylenerek 24 ay süreyle kapalı tutulması kararıdır.

Bu karar doğrultusunda, Söğütlüçeşme-Haydarpaşa Merkez Tren Garı arasında artık bir tren çalıştırılmayacak, Avrupa yakasında ise Sirkeci-Kazlıçeşme arasında kalan Cankurtaran, Kumkapı, Yenikapı, Yedikule gibi banliyö tren istasyonlarının bulunduğu ve yoğun olarak kullanılan bu istasyonlar da devre dışı kalacaktır.

Bu insansızlaştırma, yalnızlaştırma politikalarına karşı kitlesel olarak bir tepki oluşmuştur. Bu tepki kendini Toplum, Kent ve Çevre için Haydarpaşa Dayanışması olarak tanımlamış ve Mimarlar Odası da seksenden fazla bileşeni olan bu oluşumda diğer bileşenlerle birlikte kamu adına üstlenmiş olduğu görev gereği, davacı/müdahil olup dönem içerisinde de aktif rolünü sürdürmüştür.

Toplumun tepkisi Haydarpaşa Garı merdivenlerinde protesto nöbetine dönüşmüş ve bugüne kadar 100'ün üzerinde nöbet gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca basın açıklaması, şiir ve müziğin de yer aldığı kitlesel etkinlikler çeşitli tarihlerde gerçekleştirilmiş, toplumun ulaşım politikalarındaki talepleri dile getirilmiştir.

9.13.1. Ek. 1: Basın Açıklaması

Haydarpaşa Yağmasına Davacıyız!

AKP iktidarı, toplumsal belleğimizde çok önemli bir yere sahip ve aynı zamanda “Kentsel ve Tarihsel Sit Alanı” olan Haydarpaşa Garı, Kıyı ve Liman Alanının çevresiyle birlikte bilim ve akıldışı yöntemlerle yağmalanması için ısrar etmektedir.

2004 yılından beri hukuk, yasa, şehircilik ilkeleri, bilimsel raporlar, toplum tepkileri dikkate alınmadan sadece ve sadece “rant hırsı” ile hareket edilmiş ve bu amaca bağlı olarak hazırlanan “Koruma Amaçlı Plan” her türlü anti-demokratik ve hukuk dışı yöntem kullanılarak yürürlüğe sokulmuştur.

Kamu yönetimi ve hukuk tarihimize “kara leke” olarak geçen bu belli başlı “çılgınlıkları” kısaca anımsayalım; Önce projenin yasal dayanağını oluşturmak için 17 Eylül 2004 tarihinde TBMM’nde gece yarısı operasyonu ile 5234 sayılı Torba Yasa çıkarılmıştır.

26 Nisan 2006 tarihinde 5 No’lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun Haydarpaşa Garı ve Çevresini “Tarihi ve kentsel Sit Alanı” ilan ederek Dünya mirası İstanbul’un kültür, tarih ve endüstri mirasını “tarihi bir karar”la koruma altına alması “yok hükmünde” sayılmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından çeşitli kuruluşların temsilcilerinin ve uzmanların katılımı ile oluşturulan ve “bölgenin işlevi ve tarihsel özellikleri ile korunması”nı öneren Danışma Kurulu raporu kamuoyundan gizlenmiştir.

Marmaray projesi, Tarihi Anadolu Bağdat Demiryolu güzergâhı üzerindeki 29 adet tarihi istasyon binasının yıkılmasına ve Haydarpaşa ile Sirkeci Garlarının kapatılmasına gerekçe gösterilmek suretiyle kamuoyu yanıltılmaktadır.

Ve 28 Kasım 2010 tarihinde dünyanın gözü önünde 1. grup anıtsal eser olan Haydarpaşa Garı yakılmış, bugüne kadar sorumlular hakkında hiç bir işlem yapılmamıştır.

Yangın sonrası “Haydarpaşa Garının Yeniden İşlevlendirilmesi” adı altında İTÜ öğretim üyelerinden oluşturulan bir Kurula hazırlatılan “Haydarpaşa Garının tarihsel ve işlevsel sürekliliğinin sağlanmak koşuluyla restore edilebileceği” belirtilen raporun akıbeti bilinmemektedir.

27 Ocak 2012 tarihinden itibaren Ankara-İstanbul Yüksek Hızlı Tren Projesi bahane edilerek Haydarpaşa’ya gelen tüm ana hat trenleri, yük trenleri ve bölgesel trenler seferden kaldırılmış,

akabinde 29.04.2012 tarihinden itibaren Gebze-Pendik arası banliyö taşımacılığı da iptal edilmiştir. Şimdilik Haydarpaşa-Pendik arasında yapılan banliyö taşımacılığının da önümüzdeki günlerde seferden kaldırılması TCDD'nin gündemindedir.

Bu süreçte Haydarpaşa garı ve çevresinin değerlerini yok sayan, sözde “koruma amaçlı” plan Koruma Kurullarında siyasi bir operasyonla görevden alma ve yeni atamalar yapılmasından sonra onaylanmıştır.

Kurul onayından 1 gün sonra jet hızıyla, 25 Kasım 2011 tarihinde İstanbul Büyük Şehir Belediye Meclisinde gar binasına “kültür, konaklama” yani “otel” işlevi veren, bölgeyi “ticaret ve turizm alanı”na dönüştüren 1/5000 ölçekli “Haydarpaşa Garı ve Çevresi Koruma Amaçlı Nâzım İmar Planı” siyasi bir kararla ve oy çokluğu ile kabul edilmiş ve onay işlemleri tamamlanmıştır.

12 Eylül 2012 tarihine TCDD tarafından 1 milyon m² taşınmaz, “gelir getirici bir proje” elde etmek amacıyla Özelleştirme İdaresi'ne devir kararı alınarak satış ve rant işlemlerin sınırsız bir şekilde merkezden ve tek elden yapılması için bir adım daha atılmıştır.

Gelinen bu aşamadan sonra “Haydarpaşa yağmasının önünde artık engel kalmadığı” ilan edilmektedir.

Bu yönde açıklamaların “yağma kararlarını meşrulaştırmak”, yargı sürecini ve toplumumuzun demokratik tepkilerini yok saymak amacıyla yapıldığı kamuoyumuz tarafından bilinmektedir.

Bizler Kadıköylüler, İstanbullular, Haydarpaşa Dayanışması bileşenleri olarak “çağdaş hukuk normları”nın uygulanması, öncelikle bu hukuksuzluğun yürürlüğünün durdurulması ve planın iptal edilmesi amacıyla dava açıyoruz.

İnanıyoruz ki, sonuçta Haydarpaşa ve çevresinin geleceğine “rantiye ve yağma çevreleri” değil, İstanbullular ve yargı karar verecektir. Yargının “bağımsız” bir şekilde karar vermesini ve “oldubittilere” izin vermeyeceğini görmek istiyoruz.

İstanbul'un Dünya Mirası listesinde olmasının önemli niteliklerinden olan garlar ve çevresinin tarihi, doğal, kentsel, kültürel, siluet değerlerini yok eden uygulamaların gündemden kaldırılmasını istiyoruz.

Bu nedenle bütün yurttaşlarımızı Haydarpaşa'ya ve bu davaya sahip çıkmaya çağırıyoruz.

Değerli kamuoyumuza saygıyla duyurulur.

Toplum Kent ve Çevre İçin

Haydarpaşa Dayanışması

9.13.2. Ek. 2: Basın Duyurusu

18.06.2013

Yüzyılı aşkın bir süredir çalışmakta olan banliyö tren hatlarının 19 Haziran 2013 tarihi itibari ile 24 ay süreyle iptal ediliyor olması Haydarpaşa Tren Garı'nı yalnızlaştırarak ve işlevsizleştirecektir. Böylece bu alanda düşünülen rant projelerinin de önü açılmış olacaktır.

Kamu yararına yönelik ciddi tehditler barındıran bu yağma projesi hayata geçirildiğinde kentin tarihi ve doğal dokusunda da geri dönülmez hasarlar oluşturacaktır. Bu nedenle kamuoyunu ve yetkilileri iş işten geçmeden bu kararlarını geri almaya çağırıyoruz.

Hatlar iptal edilmeden bakım-onarım ve yenilemenin yapılması teknolojik olarak mümkündür.

Banliyö hatlarında zaman içerisinde gerekli görüldüğü durumlarda hat bakımı ve onarımı yapılabilmekte, son zamanlarda olduğu gibi vagonlar da değiştirilebilmektedir. Hatların yenileme çalışmalarında yalnızca müteahhit firmaların karlılığı düşünülecek olursa, çıkacak sonuç: Bu hatta günlük yolculuk yapan 90.000-110.000 kişinin tren yoluyla seyahat etme özgürlüğü ellerinden alınmış olacaktır. Diğer taraftan da zaten yoğun bir trafiği olan minibüs caddesi ve E-5 kara yolu daha da işlemez hale gelecektir.

Oluşacak bu olumsuz tablonun yetkililer tarafından farkına varılarak, çok ciddi iş ve zaman kayıplarına yol açılmadan önlem alınmasını kamuoyuyla paylaşıyoruz.

TMMOB Mimarlar Odası Büyükkent Şubesi

Anadolu 1. Büyükkent Bölge Temsilciliği